N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 8 maj 1890, kl. 5 e. m.

Särskilda utskottets n:o 2 utlåtande, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet och angående anslag till en riksförsäkringsanstalt än äfven Herr A. Hedins motion med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet.

Kongl. Maj:t har den 12 sistlidne mars till Riksdagen aflåtit tvenne propositioner, den ena, n:o 40, så lydande:

»Med öfverlemnande af det i ämnet inom statsrådet förda protokoll, vill Kongl. Maj:t härmed i nåder inhemta Riksdagens yttrande öfver närlagda förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet; viljande Kongl. Maj:t efter mottagandet af Riksdagens svar företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om författnings utfärdande i ämnet förordna;»

och den andra, n:o 41, af detta innehåll:

»Med åberopande af bilagda statsrådsprotokoll öfver civilärenden vill Kongl. Maj:t härmed föreslå, att Riksdagen må, med godkännande af det i protokollet intagna förslag till stat för en riksförsäkringsanstalt äfvensom af de vilkor och förbehåll, som blifvit föreslagna för aflöningsförmånernas åtnjutande, medgifva, att i riksstaten under sjette hufvudtiteln näst efter anslaget till landtbruksstyrelsen uppföres under

benämningen »riksförsäkringsanstalten» ett ordinarie anslag af 41,100 kronor.»

Det till förstnämnda proposition fogade förslag till förordning har följande lydelse:

»Förslag

till

Förordning

angående försäkring för olycksfall i arbetet.

1 §.

En hvar hos arbetsgifvare i yrke eller rörelse, som i 2 § sägs, anställd arbetare skall vara försäkrad för följderna af olycksfall i arbetet på sätt här nedan närmare bestämmes.

2 §.

Med yrke eller rörelse förstås i denna förordning:

a) idkande såsom näring af: sågverks- eller brädgårdsrörelse; grufvedrift eller annat dermed jemförligt arbete; masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att såsom handtverk anse; fabrik; skeppsbyggeri-, stenhuggeri-, mejeri-, bryggeri-, mjöl- och sågqvarns- samt handtverkerirörelse, som drifves i så stor omfattning eller under sådana förhållanden i öfrigt, att den skäligen må anses såsom fabriksrörelse; boktryckeri; bränneri och annan med fabriksdrift jemförlig handtering; skorstensfejareyrket; lastning eller lossning af varor eller transport medelst pråmar; bergnings- och dykeriföretag; flottning; uppsättning af elektrisk ledning; utförande af gas-, vatten- eller kloakledning; byggnadsverksamhet, som afser an-

läggning, förändring eller förbättring af väg eller bro, jernväg, kanal eller flottled, hamn, kaj eller dylikt samt uppförande, förändring eller bättrande af hus, åbyggnader för landtbrukets behof dock undantagna; äfvensom tillverkning af explosiva ämnen eller annan tillverkning, der sådana ämnen pläga användas;

b) jernvägs- och spårvägsdrift.

3 §.

Den försäkring, hvarom i 1 § stadgas, handhafves af Riksförsäkringsanstalten, i enlighet med hvad här nedan stadgas och de föreskrifter, som varda af Konungen meddelade.

Afgifterna för försäkringen (premierna) erläggas af arbetsgifvaren; och försäkringen träder i kraft, så snart arbetaren varder i yrket anställd, äfven om arbetsgifvaren underlåter sin skyldighet att erlägga stadgade afgifter.

4 §.

Bedrifves enligt 2 § försäkringspligtig rörelse på sådant sätt, att de deri anstälde arbetarne eller vissa af dem endast i ringa mån äro utsatte för olycksfall i arbetet, må Riksförsäkringsanstalten ega förordna att rörelsen i dess helhet eller viss del deraf skall från försäkringspligt undantagas. Likaså må Riksförsäkringsanstalten ega att från försäkring enligt denna förordning undantaga arbetare i rörelse, som i 2 § nämnes, då arbetsgifvaren styrker, att han på fullt betryggande sätt sörjt för att, i händelse af olycksfall i arbetet, ersättning kommer att utgå och läkarevård att beredas, på sätt i 5, 6 och 9 §§ är stadgadt.

5 §.

Har arbetare i försäkringspligtig rörelse genom olycksfall i arbetet tillskyndats kroppsskada, skall från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet i ersättning till honom utgå:

a) om olycksfallet för framtiden medfört fullständig oförmåga till arbete 360 kronor för år;

b) om olycksfallet eljest medfört stadigvarande men, hvaraf den

skadades arbetsförmåga för framtiden minskats, ett i förhållande dertill lämpadt belopp, dock högst 300 kronor för år; och

c) om olycksfallet föranledt öfvergående men eller sjukdom, som under längre tid än sextio dagar i väsentlig mån minskat den skadades arbetsförmåga, för hvarje dag detta tillstånd fortfar utöfver sextio dagar, 1 krona i sjukhjelp.

Eger den, som på grund af olycksfallet blifvit fullständigt oförmögen till arbete, två eller flera barn under femton år, förhöjes, så länge detta förhållande fortfar, den till honom utgående årliga ersättningen till högst 420 kronor.

Är den, som träffats af olycksfallet, man under aderton år eller qvinna, utgår ersättningen endast med tre fjerdedelar af det belopp, som eljest enligt ofvan angifna grunder skolat beräknas.

Om ersättning på grund af mom. *c)* utgått, eger den skadade icke för samma tid uppbära någon ersättning enligt mom. *a)* eller *b)*.

6 §.

Har olycksfallet inom natt och år medfört döden, skall, förutom den ersättning, som på grund af 5 § kan ifrågakomma, lemnas

a) begrafningshjelp med 30 kronor;

b) till efterlefvande enka årligen, så länge hon lefver ogift, 120 kronor;

c) till hvarje efterlefvande barn under femton år 60 kronor för år till dess det uppnått femton års ålder.

Om ersättningarne enligt de i mom. *b)* och *c)* stadgade beräkningsgrunder sammanlagda skulle komma att öfverstiga 300 kronor för år, skola de i förhållande till den å en hvar belöpande godtgörelse nedsättas till detta belopp.

Skall årligt ersättningsbelopp till efterlefvande barn utgå efter såväl fader som moder, sättes detsamma till två tredjedelar af det belopp, som efter ofvan stadgade grunder skulle utgå efter båda föräldrarne tillsammans.

7 §.

Har den skadade först efter olycksfallet ingått äktenskap, utgår icke ersättning till efterlefvande enka eller till i sådant äktenskap född barn.

Efterlefvande enka och barn till utländsk undersåte, hvilka, då olycksfallet timade, icke voro här i landet bosatta, hafva ej rätt till ersättning enligt denna förordning.

8 §.

Derest arbetare, som träffats af olycksfallet, sjelf uppsåtligen eller af grof vårdslöshet förorsakat detsamma, vare all rätt till ersättning efter denna förordning förfallen.

9 §.

Har olycksfallet medfört svårare kroppsskada, åligger det arbetsgifvaren ombesörja att den skadade icke saknar nödig läkarevård jemte läkemedel; och skall kostnaden härför, om den skadade icke åtnjuter ersättning från sjukkassa eller eljest eger tillgångar, bestridas af arbetsgifvaren, intill dess ersättning utgår enligt hvad ofvan stadgats.

10 §.

Försäkringspligtiga yrken eller rörelser skola hänföras till vissa farlighetsklasser. Antalet af dessa klasser samt hvilka slag af rörelser, hvarje klass skall omfatta, bestämmes för fem år i sänder af Konungen.

11 §.

De i 3 § omnämnda försäkringsafgifterna (premierna) skola med hänsyn till de olika farlighetsklasserna bestämmas till de belopp, som, beräknade efter matematiska grunder, erfordras för betäckande af de förbindelser, hvilka åligga Riksförsäkringsanstalten; och skola dessa afgiftsbelopp angifvas i tariff, som Konungen utfärdar för fem år i sänder.

12 §.

Arbetsgifvare i försäkringspligtig rörelse skall inom trettio dagar, efter det denna förordning trädt i kraft eller hans rörelse derefter börjat, i Stockholm till öfverståthållareembetet, i öfriga städer till magistraten eller stadstyrelsen samt å landet till kronofogden göra skriftlig anmälan om rörelsens beskaffenhet.

Sedan sådan anmälan inkommit, skall den, der tvekan om dess riktighet icke förekommer, ofördröjligen insändas till Riksförsäkringsanstalten.

Underlåter arbetsgifvaren att göra anmälan, som nu är sagd, eller befinnes anmälan ofullständig eller uppstår tvekan om dess riktighet, ege ortsmyndighet, som ofvan är nämnd, tillsäga arbetsgifvaren att inom viss tid fullgöra sin skyldighet vid äfventyr, som i 27 § är stadgadt; och har ortsmyndigheten derjemte att, der så befinnes nödigt, på platsen göra undersökning om förhållandet.

13 §.

Likaså skall arbetsgifvare vara pligtig att, om förändring af rörelsens beskaffenhet eger rum eller om rörelsen upphör, inom trettio dagar derefter göra anmälan härom; och lände i afseende å sådan anmälan i öfrigt till efterrättelse hvad i 12 § är stadgadt.

14 §.

Riksförsäkringsanstalten ege bestämma, huruvida med hänsyn till föreskrifterna i 2 och 4 §§ en rörelse är försäkringspligtig eller icke, samt i förra fallet till hvilken farlighetsklass rörelsen skall höra. Underrättelse om beslutet skall, med angifvande af premiesatsen för rörelsen, meddelas arbetsgifvaren genom ortsmyndighet, som i 12 § är nämnd.

Besvär öfver beslutet må inom trettio dagar efter deraf erhållen del anföras hos Konungen, men beslutet lände emellertid till efterrättelse, till dess ändring vunnits.

15 §.

Inom januari och juli månaders utgång hvarje år skall arbetsgifvare i försäkringspligtig rörelse, med uppgift om antalet af de i rörelsen under nästföregående halfva kalenderår anstälde arbetare samt summan af deras arbetsdagar, inbetala de för samma halfår å dem belöpande försäkringsafgifter. Inbetalningen skall ske hos ortsmyndighet, som i 12 § nämnes, och skall hvad sålunda influtit med tillhörande uppgift ofördröjligen insändas till Riksförsäkringsanstalten.

Aflemnar icke arbetsgifvaren uppgift, som nu är sagd, eller finner ortsmyndigheten anledning betvifla aflemnad uppgifts riktighet, förfares på sätt i 12 § är stadgadt.

16 §.

Drifves försäkringspligtig rörelse å skilda orter, må anmälan, som i 12 och 13 §§ sägs, samt inbetalningen af försäkringsafgifterna ske till vederbörande myndighet i den ort, der rörelsen hufvudsakligen bedrifves eller dess styrelse har sitt säte; skolande denna myndighet ofördröjligen underrätta de öfriga ortsmyndigheterna om fullgörandet häraf.

17 §.

Erlägges icke behörig försäkringsafgift inom derför stadgad tid, ege den myndighet, till hvilken inbetalningen skolat ske, att, med den kännedom om antalet arbetare och arbetsdagar, som kan vinnas, fastställa den afgift, arbetsgifvaren bör erlägga. Är arbetsgifvaren missnöjd med beslutet härom, eger han deröfver anföra besvär hos Riksförsäkringsanstalten inom trettio dagar efter af beslutet erhållen del.

Sedan ortsmyndighetens beslut vunnit laga kraft eller Riksförsäkringsanstalten i anledning af anförda besvär meddelat sitt beslut, åligge det ortsmyndigheten att indrifva afgiftsbeloppet, på sätt om resterande kronoutskylder är stadgadt, med tillägg af fem procent af beloppet. Förmenar arbetsgifvaren att afgiften blifvit honom obehörigen påförd, hafve han rätt att efter stämning å riksförsäkringsanstalten till Stockholms Rådstufvurätt söka återvinning i målet; stämme dock derom

inom sex månader efter det ortsmyndighetens beslut vann laga kraft eller, om besvär deremot anförts, inom lika tid från det riksförsäkringsanstaltens beslut öfver besvären meddelades.

18 §.

Har arbetare i försäkringspligtig rörelse genom olycksfall i arbetet ljutit döden eller tillskyndats kroppsskada, som skäligen kan antagas medföra stadigvarande men eller sjukdom under minst fjorton dagar, bör arbetsgifvaren skyndsamligen derom göra anmälan hos polismyndigheten i orten samt dervid aflemna läkarebetyg angående den skadades tillstånd. Finnes den skadade vara i saknad af nödig läkarevård, åligger det polismyndigheten att föranstalta derom på arbetsgifvarens bekostnad.

19 §.

Då anmälan skett, såsom i 18 § sägs, eller polismyndigheten eljest erhållit vetskap om inträffadt olycksfall, skall, der skäligen kan antagas att ersättning till följd af olycksfallet bör utgå enligt denna förordning, undersökning om olycksfallet af polismyndigheten hållas, så snart ske kan, och bör förrättningsmannen dervid söka utröna orsaken till och det närmare förloppet vid olycksfallet, skadans beskaffenhet och påföljd samt de öfriga omständigheter, hvilka kunna inverka på ersättningens bestämmande.

Vid denna undersökning eger arbetsgifvaren samt den af olycksfallet träffade och hans anhöriga att närvara samt framställa de frågor, som kunna tjena till upplysning i saken.

Finner den myndighet, som håller undersökningen, nödigt att för upplysningars erhållande tillkalla sakkunnig person, ege myndigheten rätt dertill på Riksförsäkringsanstaltens bekostnad.

Dessutom eger Riksförsäkringsanstalten, när som helst innan ersättningsbeloppet blifvit slutligen fastställdt, att hos polismyndigheten påkalla ytterligare undersökning.

Protokoll öfver undersökningen skall inom tre dagar derefter af förrättningsmannen insändas till Riksförsäkringsanstalten.

20 §.

Anspråk på ersättning enligt denna förordning för kroppsskada i följd af olycksfall skall framställas vid den i 19 § omförmälda undersökning eller ock skriftligen hos Riksförsäkringsanstalten inom två år efter olycksfallet eller, om detsamma medfört döden, inom två år efter dödsfallet. Väckes anspråket senare än nu är sagdt, må det icke upptagas till pröfning, der ej sökanden visar giltigt skäl till dröjsmålet.

21 §.

Sedan anspråk på ersättning blifvit framställdt, på sätt i 20 § sägs, och ytterligare upplysningar, der så finnes nödigt, införskaffats, har Riksförsäkringsanstalten att bestämma ej mindre, huruvida ersättning bör utgå eller icke, än äfven i förra fallet ersättningens belopp.

Kan detta belopp ej slutligen fastställas innan ytterligare upplysningar erhållits, ege Riksförsäkringsanstalten emellertid, der förhållandena dertill föranleda, medgifva att tills vidare visst mindre belopp skall utgå i afräkning å det, som slutligen varder bestämdt.

22 §.

Yppas, sedan ersättningsbeloppet blifvit fastställdt, någon omständighet, som kan inverka på ersättningsfrågans bedömande, ege Riksförsäkringsanstalten att underkasta frågan ny pröfning; och vare ersättningsberättigad pligtig att, då sådant af anstalten påfordras, med prest- och läkarebetyg eller på annat tillförlitligt sätt styrka att de förhållanden fortfara, som utgöra vilkor för ersättningens utgående.

23 §.

Riksförsäkringsanstaltens beslut i fråga om ersättning på grund af olycksfall i arbetet går genast i verkställighet. Har Riksförsäkringsanstalten frånkänt sökande all rätt till ersättning, eller förmenar någon att han är berättigad till högre ersättning, än Riksförsäkringsanstalten

medgifvit, eger den missnöjde att genom stämning till Stockholms Rådstufvurätt mot Riksförsäkringsanstalten anhängiggöra den talan, hvartill han må finna fog.

24 §.

Begrafningshjelp får lyftas så snart den blifvit behörigen fastställd, sjukhjelp för hvarje vecka efter ingången af derpå följande vecka och annan ersättning för hvarje qvartal efter ingången af derpå följande qvartal.

Ersättningsbelopp, som icke uttagits inom 2 år från lyftningsdagen, tillfaller Riksförsäkringsanstalten.

De närmare bestämmelserna om sättet för ersättningarnas lyftande meddelas af Konungen.

25 §.

Rätt till ersättning enligt denna förordning kan ej med laga kraft å annan öfverlåtas eller i mät tagas; och eger fattigvårdssamhälle icke att af ersättningsbeloppet åtnjuta godtgörelse för underhåll af den skadade, hans hustru eller barn för annan tid än den, hvarunder ersättningen utgår.

26 §.

Ersättning enligt denna förordning utgår icke till den, som flyttar ur riket. Bosätter han sig åter inom landet, vare berättigad åtnjuta derefter förfallande ersättningsbelopp.

27 §.

Försummar arbetsgifvare att behörigen göra anmälan, som i 12 eller 13 § är stadgad, eller aflemna uppgift, hvarom i 15 § nämnes, straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor. Underlåter han fortfarande att fullgöra sin skyldighet härutinnan, sedan han, såsom i 12 § sägs, blifvit derom tillsagd, må bötesansvaret för hvarje gång, tillsägelse sker utan att rättelse följer, kunna bestämmas till högst tvåhundra kronor.

Lemnar arbetsgifvare, der enligt denna förordning viss uppgift skall af honom meddelas, veterligen falsk sådan, böte, der ej straff enligt allmän lag följer, minst femtio, högst tvåhundra kronor.

28 §.

Förseelse, som i 27 § afses, åtalas af allmän åklagare vid allmän domstol.

Af böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalle en tredjedel åklagaren och två tredjedelar Riksförsäkringsanstalten.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

29 §.

Hvad i denna förordning här ofvan stadgats gäller icke rörelse eller arbete, som bedrifves för statens räkning.

Dock skall, om arbetare i sådan rörelse eller arbete träffas af olycksfall i arbetet, ersättning af staten utgöras enligt de i denna förordning stadgade grunder, der icke jemlikt andra gällande föreskrifter lika eller större understöd bör utgå, i hvilken händelse dessa föreskrifter fortfarande lända till efterrättelse.

30 §.

1 mom. Arbetare i försäkringspligtig rörelse så ock idkare af dylik rörelse eger, den senare för sina i rörelsen anstälde arbetare eller vissa af dem, att, mot erläggande af motsvarande afgifter, i Riksförsäkringsanstalten erhålla förhöjd försäkring för olycksfall i arbetet, dock att förhöjningen ej må öfverstiga dubbla beloppet af den ersättning, som enligt denna förordning eljest är bestämd.

2 mom. Dessutom eger en hvar, hvilken drifver rörelse, som icke är försäkringspligtig, att för sig och sina arbetare, så ock särskildt hvarje i sådan rörelse anställd arbetare att i Riksförsäkringsanstalten erhålla försäkring för olycksfall i arbetet efter enahanda grunder i afseende på ersättningens belopp och dess åtnjutande, som i denna förordning äro för andra försäkrade stadgade.

3 mom. Försäkring, som i denna § afses, gäller endast för den tid, hvarför försäkringsafgift behörigen erlägges.

De ytterligare föreskrifter, hvilka erfordras för ordnandet af försäkring, som nu är nämnd, meddelas af Konungen.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1891.»

I motion, n:o 227, föreslår herr *A. Hedin*, att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts förenämnda proposition n:o 40, »måtte för sin del enligt § 87 regeringsformen antaga en lag om försäkring för olycksfall i arbetet», så lydande:

»Lag om försäkring för olycksfall i arbetet.

§ 1.

För följderna af i arbetet inträffande olycksfall skola enligt de närmare bestämmelserna i denna lag vara försäkrade samtliga hos arbetsgifvare anstälda personer:

1) vid till allmänt begagnande upplåten jernväg eller spårväg;

2) i rörelse, der såsom yrke utföres lastning eller lossning af varor, eller transport verkställes medelst pråmar, samt vid yrkesmessigt bedrifvet bergnings- eller dykeriföretag;

3) vid grufdrift, yrkesmessigt bearbetadt stenbrott, kalkbrott eller annan dylik fyndighet;

4) vid masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att anse såsom handtverk;

5) i fabrik eller fabriksmessigt drifven rörelse, der annan drifkraft än muskelkraft regelbundet begagnas, eller der minst tio arbetare regelbundet sysselsättas;

6) vid sågverk och vid yrkesmessigt bedrifven flottning;

7) vid varf eller docka med tillhörande verk och inrättningar;

8) vid byggnadsarbete, som afser jernväg, kanal, hamn, kaj eller dylikt, större väg eller bro, större kloak-, gas- eller vattenledning;

9) vid större husbyggnad sysselsatte murare, timmermän, grund-

läggare eller taktäckare jemte handtlangare, dock att härunder ej inbegripas åbyggnader för landtbrukets behof;

10) vid uppsättning af elektrisk ledning och i skorstensfejareyrket; samt

11) i rörelse, i hvilken tillverkas eller regelbundet användas explosiva ämnen.

Detsamma gäller personer, sysselsatta vid jernväg eller i skeppsfart, som utgöra tillbehör till någon af ofvannämnda rörelser.

Bedrifves rörelse, för hvilken försäkringspligt är stadgad, på sådant sätt, att samtliga deri sysselsatta personer eller vissa af dem endast i ringa mån äro utsatta för olycksfall i arbetet, må Riksförsäkringsanstalten undantaga densamma eller del deraf från försäkringspligten.

§ 2.

Den försäkring, hvarom i § 1 stadgas, skall ega rum i Riksförsäkringsanstalten.

Försäkringen gäller till förmån för de i § 1 nämnda personer från och med deras inträde i arbetet.

Afgifterna för försäkringen erläggas af vederbörande arbetsgifvare, denne må vara enskild person, bolag, samfund eller kommun.

§ 3.

Bedrifves i § 1 upptagen rörelse för statens räkning, skall, då olycksfall i arbetet träffar deruti sysselsatt person, ersättning af staten utgöras enligt i denna lag stadgade grunder, der icke jemlikt annan förordning eller reglemente lika eller större understöd honom tillkommer.

Detsamma gäller dem, hvilka äro anstälde i eller eljest sysselsättas vid lots-, post-, tull- eller telegrafverket samt vid befästningsarbeten.

§ 4.

Till den, som genom olycksfall i arbetet lidit kroppsskada, skall från och med tredje veckan efter olycksfallet utgå ersättning, utgörande för år:

a) om fullständig oförmåga till arbete inträdt, så länge detta fortfar, sextio procent af den skadades förutvarande årliga arbetsförtjenst, samt

b) om oförmåga till arbete endast delvis inträdt, så länge detta fortfar, en i förhållande till återstående arbetsförmåga bestämd andel af samma arbetsförtjenst, dock högst och endast i svårare fall femtio procent deraf.

§ 5.

Har olycksfallet omedelbart eller inom natt och år medfört döden, skall förutom den enligt § 4 tilläfventyrs utgående ersättning lemnas:

a) begrafningshjelp med fem procent af den aflidnes förutvarande årliga arbetsförtjenst;

b) till efterlefvande enka, så länge hon lefver ogift, tjugu procent årligen;

c) till efterlefvande enkling, derest han varit väsentligen beroende af hustruns arbetsförtjenst, så länge han är oförmögen att sjelf sig försörja samt lefver ogift, likaledes tjugu procent årligen;

d) till hvarje efterlefvande barn, till dess det uppnått femton år, tio procent årligen; och

e) om hvarken make eller barn lefva efter, till en hvar slägtinge i rätt uppstigande led, som af den aflidne åtnjöt underhåll, tio procent årligen; allt af nämnda arbetsförtjenst.

Till efterlefvande anhöriga för år utgående ersättningsbelopp må sammanlagda icke öfverstiga femtio procent af den aflidnes årliga arbetsförtjenst. Skulle de enligt ofvan stadgade beräkningsgrunder i något fall stiga häröfver, skola de proportionsvis nedsättas.

Skall årligt ersättningsbelopp till efterlefvande barn utgå efter såväl fader som moder, sättes detsamma till två tredjedelar af den summa, som det efter ofvan stadgade grunder skulle utgöra efter båda föräldrarne tillsammans.

Ingår efterlefvande enka nytt gifte, erhåller hon en gång för alla ett belopp motsvarande tre gånger den årliga ersättningen.

Har den skadade först efter olycksfallet ingått äktenskap, ege efterlefvande make och i sådant äktenskap födda barn icke någon rätt till ersättning. Detsamma gäller make, som lefvat skild från den andra och utan underhåll från denna, samt oäkta barn, som aflats efter olycksfallet.

Efterlefvande anhöriga till utländsk undersåte, hvilka, då olycksfallet timade, icke bodde här i landet, hafva ej rätt till ersättning efter denna lag.

§ 6.

Den årliga arbetsförtjenst, hvarom i denna lag säges, skall beräknas till tre hundra gånger medelarbetsförtjensten för dag.

Medelarbetsförtjensten för dag upptages till det belopp, som erhålles genom att lika fördela hvad personen i aflöning för sitt arbete uppburit under den längre eller kortare tid, han varit i försäkringspligtig rörelse sysselsatt, å antalet af hans verkliga arbetsdagar under samma tid; dock att, om han under längre tid än ett år tillbaka varit i rörelsen sysselsatt, endast senaste årets verkliga arbetsdagar och derunder åtnjuten arbetsförtjenst beräknas.

I aflöningen inräknas andel i vinst och naturaförmåner, de senare uppskattade efter i orten gängse pris.

Kommer vid sålunda stadgad beräkning årliga arbetsförtjensten att öfverstiga sexton hundra kronor, tages ej hänsyn till öfverskjutande beloppet; understiger den fyra hundra kronor, skall den i allt fall till detta belopp beräknas.

§ 7.

Har den, som af olycksfallet träffats, sjelf uppsåtligen förorsakat detsamma, vare all rätt till ersättning efter denna lag förfallen.

§ 8.

Har uti rörelse, som i denna lag afses, olycksfall i arbetet medfört svårare kroppsskada för deruti sysselsatt person, åligge det arbetsgifvaren eller den, som är satt i hans ställe, att tillse, det den skadade icke saknar nödig läkarevård samt läkemedel; och skall kostnaden härför, om den skadade icke åtnjuter ersättning från sjukkassa eller eljest eger tillgångar, bestridas af arbetsgifvaren, intill dess ersättning utgår på grund af här stadgad försäkring.

§ 9.

Försäkringspligtiga rörelser skola hänföras till vissa farlighetsklasser, hvilka, efter Riksförsäkringsanstaltens hörande, fastställas af Kongl. Maj:t samt minst hvart femte år underkastas ny granskning.

§ 10.

Försäkringsafgifterna skola med hänsyn till olika farlighetsklasser bestämmas till de belopp, som efter beräkning erfordras för betäckande af de förbindelser, hvilka enligt §§ 4 och 5 åligga Riksförsäkringsanstalten; och skola dessa afgifter angifvas i en af Kongl. Maj:t, efter anstaltens hörande, utfärdad tariff, hvilken minst hvart femte år skall undergå ny granskning.

§ 11.

Arbetsgifvare i försäkringspligtig rörelse skall inom en månad, efter det denna lag trädt i kraft eller hans rörelse börjat, till Riksförsäkringsanstaltens ombud i orten göra skriftlig anmälan, efter fastställdt formulär, om rörelsens beskaffenhet och antalet deri sysselsatta personer.

Uteblifver föreskrifven anmälan skall ombudet införskaffa erforderliga uppgifter.

Sålunda gjorda anmälningar eller inhemtade uppgifter skola ofördröjligen insändas till Riksförsäkringsanstalten.

Konungens befallningshafvande skall dessutom till Riksförsäkringsanstalten öfverlemna förteckning öfver de inom dess område befintliga försäkringspligtiga rörelser, första gången inom två månader efter det denna lag trädt i kraft och derefter vid hvarje halfårs slut.

§ 12.

Riksförsäkringsanstalten ege afgöra, om en rörelse är enligt § 1 i denna lag försäkringspligtig eller icke, samt till hvilken farlighetsklass rörelsen i förra fallet skall höra.

Underrättelse om sådant beslut skall, med angifvande af premiesatsen för rörelsen, genom anstaltens ombud ofördröjligen meddelas vederbörande arbetsgifvare.

Besvär öfver beslutet må inom trettio dagar efter deraf erhållen del hos Kungl. Maj:t anföras; men beslutet lände icke desto mindre till efterrättelse, till dess ändring vunnits.

§ 13.

Mom. 1. Inom femton dagar efter hvarje kalenderqvartals slut skall arbetsgifvare i försäkringspligtig rörelse till Riksförsäkringsanstaltens ombud i orten direkt eller genom allmänna posten inbetala för qvartalet förfallna premier, beräknade efter den i § 10 omförmälda tariff å summan af den arbetsförtjenst, som hos honom under qvartalet sysselsatta personer uppburit, vare sig i penningar eller naturaförmåner, de senare uppskattade på sätt i § 6 finnes bestämdt.

Mom. 2. För person med fast anställning, hvars årliga arbetsförtjenst uppgår till mer än sexton hundra kronor, skall dock försäkringsafgift för qvartalet betalas å jemnt fyra hundra kronor; och skall förty hvad sådan person derutöfver under qvartalet uppburit i aflöning icke medräknas i den arbetsförtjenst, hvarefter försäkringsafgifterna skola utgå.

Mom. 3. Vid premiernas erläggande skall arbetsgifvaren uppgifva summan af den arbetsförtjenst, hvarom här ofvan i mom. 1 säges, antalet af i mom. 2 omförmälda personer, totalbeloppet af deras arbetsförtjenst under qvartalet samt antalet öfriga hos honom sysselsatta personer vid qvartalets slut.

Mom. 4. Sker icke inbetalning inom föreskrifven tid, skola försäkringsafgifterna till beloppet fastställas af Riksförsäkringsanstalten, efter inhemtande såvidt möjligt af erforderliga uppgifter, samt indrifvas, på sätt om resterande kronoutskylder är stadgadt, med tillägg af fem procent af beloppet, der icke till betalningens uteblifvande kan visas anledning, som af anstalten godkännes.

§ 14.

Bedrifves försäkringspligtig rörelse inom flere kommuner, ege Riksförsäkringsanstalten bestämma, hvarest ofvan stadgade anmälningar och inbetalningar skola ske.

Kan i följd af rörelsens natur uti § 11 föreskrifven uppgift om antalet sysselsatta personer icke lemnas, må ungefärliga antalet uppgifvas, hvarvid jemväl skall meddelas orsaken dertill, att noggrann uppgift icke kan erhållas.

Der af samma anledning icke jemlikt § 13 arbetsförtjenst och antalet sysselsatta personer för hvarje qvartal kunna uppgifvas, må Riksförsäkringsanstalten medgifva, det betalning af premier och meddelande af föreskrifna uppgifter må i annan ordning ega rum.

§ 15.

Har i rörelse, som i denna lag afses, olycksfall träffat deri sysselsatt person, skall arbetsgifvaren eller den, som är satt i hans ställe, derom göra skriftlig anmälan till vederbörande polismyndighet, vid svårare olycksfall genast och vid andra senast fjorton dagar derefter, der icke olycksfallet varit af den lindriga beskaffenhet, att den skadade före nämnda tid kunnat återgå till arbetet, i hvilket fall någon anmälan icke behöfver ske.

Denna anmälan skall polismyndigheten ofördröjligen delgifva Riksförsäkringsanstaltens ombud i orten.

§ 16.

I § 15 föreskrifven anmälan skall bland annat angifva, hvilken vård blifvit egnad skadad person och, då läkare vid tiden för anmälan varit till städes, åtföljas af hans attest angående den skadades tillstånd.

Framgår af anmälan eller blifver eljest kunnigt, att den skadade är i saknad af nödig läkarevård, ege vederbörande, hos hvilken anmälan skett, att derom föranstalta på arbetsgifvarens bekostnad.

§ 17.

Har olycksfallet medfört eller kan det skäligen antagas medföra sådan påföljd, att ersättning efter denna lag bör utgå, skall undersökning om olycksfallet, så snart ske kan, hållas af den myndighet, till hvilken anmälan egt rum.

Genom denna undersökning bör såvidt möjligt utrönas:

1) orsaken till och de närmare omständigheterna vid olycksfallet, bland annat huruvida detta kan anses hafva uppstått genom försummelse att vidtaga föreskrifna skyddsåtgärder;

2) hvilka personer dödats eller skadats;

3) skadans påföljd;

4) den dödades eller skadades förutvarande årliga arbetsförtjenst;

5) hvilka ersättningsberättigade anhöriga dödad person efterlemnat.

Uti denna undersökning ega att deltaga Riksförsäkringsanstaltens ombud, arbetsgifvaren samt den af olyksfallet träffade eller hans anhöriga, personligen, genom målsman eller ombud.

Finner den myndighet, som undersökningen verkställer, nödigt att för upplysningars meddelande tillkalla sakkunnig person, ege rätt dertill på Riksförsäkringsanstaltens bekostnad.

§ 18.

Protokoll öfver undersökning, hvarom i § 17 stadgas, skall inom tre dagar derefter tillställas Riksförsäkringsanstaltens ombud i orten, som har att ofördröjligen öfversända detsamma till anstalten.

Med ledning häraf och efter inhemtande af de upplysningar, som i öfrigt äro erforderliga, bestämme Riksförsäkringsanstalten ersättningsbeloppet.

Kan i följd af ofullständiga uppgifter ersättningsbeloppet ej genast bestämmas, ege anstalten att i afräkning förskottsvis utbetala lämpligt belopp.

§ 19.

Har i något fall, der ersättning bör utgå, fråga derom icke kommit under Riksförsäkringsanstaltens pröfning, skall ersättningsanspråket, vid äfventyr af talans förlust, inom två år efter olycksfallet eller, om döden deraf följt, inom samma tid efter dödsfallet hos anstalten anmälas.

§ 20.

Underrättelse om Riksförsäkringsanstaltens beslut i ersättningsfråga skall, med uppgift å utgående belopp och de grunder, hvarefter det

bestämts, ofördröjligen genom anstaltens vederbörande ombud meddelas den, som eger att ersättning utfå.

Afslag å begäran om ersättning skall, med angifvande af skälen derför, på samma sätt delgifvas.

§ 21.

Den, som icke åtnöjes med Riksförsäkringsanstaltens beslut i ersättningsfråga, ege att deruti söka ändring genom besvär, som inom trettio dagar efter af beslutet erhållen del skola anföras hos den härför tillsatta Nämnd.

Besluten lände icke desto mindre till efterrättelse, till dess ändring vunnits.

§ 22.

Den Nämnd, hvarom i § 21 säges, har sitt säte i Stockholm och skall bestå af ordförande och sex ledamöter, hvilka jemte nödigt antal suppleanter utses af Kongl. Maj:t. Ledamöterna skola vara: en läkare, en tekniker, två arbetsgifvare och två arbetare i försäkringspligtiga rörelser.

Tiden för ledamöternas uppdrag och sättet för nämndens verksamhet bestämmas närmare i ett af Kongl. Maj:t utfärdadt reglemente.

I Nämndens utslag må ändring ej sökas.

§ 23.

Inträder förändring i de förhållanden, hvilka för ersättningen varit bestämmande, kan ersättningsfrågan underkastas ny pröfning af Riksförsäkringsanstalten.

Beträffande anstaltens beslut i dessa frågor gälle ock hvad i §§ 20 och 21 finnes stadgadt.

§ 24.

Fastställdt ersättningsbelopp utbetalas vid hvarje kalendermånads slut genom Riksförsäkringsanstaltens ombud i den ort, der den ersättningsberättigade vistas.

§ 25.

Ersättning enligt denna lag utgår icke till person, som flyttar ur landet.

Utländsk undersåte, som för alltid lemnar riket, kan dock i stället för årlig ersättning erhålla ett belopp en gång för alla, efter Riksförsäkringsanstaltens beprövande.

§ 26.

Riksförsäkringsanstalten må uppdraga åt helsovårds- eller kommunalnämnd eller åt särskildt tillsatt inspektör att besigtiga försäkringspligtig rörelse.

Befinnes vid dylik besigtning, att åtgärder icke, på sätt i lag föreskrifves, blifvit vidtagna till förminskande eller upphäfvande af den med arbetets bedrifvande förbundna fara, ege Riksförsäkringsanstalten ålägga vederbörande arbetsgifvare att, till dess de i nämnda hänseende befintliga brister blifvit afhulpna, betala högre försäkringsafgifter, intill dubbla beloppet af eljest stadgade.

Angående underrättelse om och besvär öfver sådant beslut gälle hvad i § 12 finnes bestämdt.

§ 27.

De, som verkställa besigtning, hvarom i § 26 säges, äro förpligtigade att icke röja yrkeshemlighet, hvarom de i sin befattning erhålla kännedom. Göra de detta, straffes med böter. Sker det till egen fördel eller för att göra skada, straffes, der ej efter allmän lag högre straff följer, högst med fängelse i två år.

Der skada i dessa fall uppkommer, skall densamma af den skyldige till fullo godtgöras.

§ 28.

Arbetsgifvare eller den, som i hans ställe är satt, vare pligtig att senast inom åtta dagar efter derom gjord anmälan låta Riksförsäk-

ringsanstaltens ombud taga del af de angående personalen och dess aflöning förda afräkningsböcker eller aflöningslistor.

Vägra de detta, böte minst femtio, högst tvåhundra kronor.

§ 29.

Varder arbetsgifvare eller den, som i hans ställe är satt, förvunnen att hafva uppsåtligen eller af uppenbar, grof vårdslöshet förorsakat olycksfallet, vare arbetsgifvaren skyldig att godtgöra Riksförsäkringsanstalten de utgifter, denna i följd af olycksfallet får vidkännas.

För ersättning, som från Riksförsäkringsanstalten å särskilda tider utgår, skall denna godtgörelse bestämmas till ett belopp en gång för alla. Anstalten ege dock att medgifva de lättnader vid beloppets utgörande, som kunna finnas af nöden.

Talan på grund af detta lagrum skall väckas inom två år efter olycksfallets inträffande.

§ 30.

Varder någon annorledes än i § 29 säges känd skyldig att enligt allmän lag utgöra skadestånd i fall, der ersättning från Riksförsäkringsanstalten jemlikt denna lag utgår, ege anstalten att uppbära samma skadestånd i den mån, anstalten är ersättningsskyldig.

§ 31.

Har arbetsgifvare i fall, som i § 29 omförmäles, utgjort ersättning för någon, som varit satt i hans ställe, ege att af denne söka sitt åter.

§ 32.

Försummar arbetsgifvare eller den, som i hans ställe är satt, att i behörig tid göra anmälan, hvarom i §§ 11 och 15 säges, böte minst fem, högst femtio kronor.

§ 33.

Lemnar någon, der enligt denna lag uppgifter skola meddelas, veterligen falska sådana, böte, der ej straff enligt allmän lag följer, minst femtio, högst tvåhundra kronor.

§ 34.

Skall ersättning på grund af denna lag utgå till i § 3 omförmäld person, och har försäkring i Riksförsäkringsadstalten icke skett, skall ersättningen utgöras från det verk, till hvilket den af olycksfallet träffade hör, eller hvarunder den rörelse eller det arbete lyder, deri olycksfallet timat.

Angående handläggning af ersättningsfråga lände till efterrättelse hvad för vederbörande verk blifvit särskildt stadgadt.

Är någon missnöjd med beslut angående honom tillkommande ersättning, ege att inom trettio dagar efter af beslutet erhållen del deruti söka ändring hos den Nämnd, hvarom i § 22 är stadgadt.

§ 35.

Arbetsgifvare i rörelse, för hvilken försäkringspligt icke är stadgad, vare berättigad att i Riksförsäkringsanstalten försäkra hos honom sysselsatta personer för olycksfall i arbetet på de vilkor angående försäkringsafgifter och ersättningsbelopp samt deras bestämmande, som för tvungen sådan försäkring äro gifna, och enligt de bestämmelser i öfrigt, som med anstalten öfverenskommas.

§ 36.

En hvar näringsidkare eller arbetare, hvilken icke eljest är enligt denna lag försäkrad, ege att i Riksförsäkringsanstalten enligt särskild tariff taga frivillig försäkring för olycksfall i arbetet.

Ersättningsbelopp skall enligt samma grunder, som vid tvungen olycksfallsförsäkring äro föreskrifna, utgå efter den årliga arbetsförtjenst, som för hvarje fall blifvit lagd till grund för försäkringen,

hvarvid dock arbetsförtjensten icke får sättas lägre än fyra hundra eller högre än sexton hundra kronor.

§ 37.

Enligt denna lag utgående ersättning kan ej med laga kraft å annan öfverlåtas, ej heller i mät tagas; och må fattigvårdssamhälle icke deraf åtnjuta godtgörelse för underhåll af enligt denna lag ersättningsberättigad, hans hustru eller barn för annan tid än den, hvarunder ersättning på grund af denna lag utgår.

Aftal, som afser att på förhand inskränka eller upphäfva rätt till godtgörelse efter denna lag, vare ogiltigt.

§ 38.

Af böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalle en tredjedel åklagaren och två tredjedelar Riksförsäkringsanstalten.

Vid bristande tillgång skola böterna förvandlas enligt allmän strafflag.»

I skrifvelse den 11 maj 1884 anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnandet af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare beträffande möjliga olycksfall i arbetet äfvensom för beredande af ålderdomsförsäkring åt arbetare och med dem jemförliga personer, samt derefter göra de framställningar till Riksdagen eller vidtaga de anordningar i öfrigt, till hvilka förhållandena kunde föranleda.

Sedan i anledning af denna Riksdagens framställning Kongl. Maj:t tillsatt den sedermera s. k. arbetareförsäkringskomitén och nämnda komité afgifvit sina utlåtanden och förslag, har Kongl. Maj:t, efter ärendets vidare utredning, nu till Riksdagen öfverlemnat ofvannämnda propositioner. Det deri intagna författningsförslag skiljer sig i vissa afseenden från det af arbetareförsäkringskomitén utarbetade förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbetet. I herr Hedins förevarande motion är deremot detta komiténs förslag oförändradt upptaget.

Den lagstiftningsfråga, som sålunda blifvit till Riksdagen hänskjuten, innefattar ett ämne af ganska ingripande betydelse och som sedan en tid tillbaka i andra länder varit föremål för lagstiftarens synnerliga uppmärksamhet. Man har der framhållit, hurusom utvecklingen af det moderna näringslifvet, på samma gång det å ena sidan medfört ett större individuelt oberoende hos arbetarne och mångenstädes upplöst det forna patriarkaliska förhållandet mellan dem och arbetsgifvarne, å andra sidan på grund af de faktiska omständigheternas makt gjort arbetsklassen lika så mycket, om ej mera än förr beroende af arbetsgifvarne, då det på flere och flere områden blifver arbetaren allt svårare att öfvergå till sjelfständig yrkesidkare. Sjukdom, olycksfall och ålderdom, hvilka upphäfva eller inskränka arbetsförmågan, utsätta arbetaren och hans familj lätteligen för nöd och kasta dem på den allmänna fattigvården, åtminstone i alla de fall, der arbetaren icke sjelf samlat någon sparpenning. Man har derför ansett det vara af nöden att genom lagstiftningens ingripande råda någon bot mot dessa missförhållanden, och man har härvid i första hand allmännast fäst sig vid den anledning till nödställd belägenhet för arbetaren och hans anhöriga, som kan ligga deruti, att hans arbetsförmåga upphäfves eller förminskas genom olycksfall i arbetet. Dylika olycksfall hafva ock i många yrken inom den nutida industrien med dess tilltagande bruk af maskiner och arbetarnes sammanhopande i stora etablissement erhållit en betydelse och omfattning, som i och för sig varit egnad att ådraga dem en allmännare uppmärksamhet.

För att vid dylika olycksfall bereda den skadade eller, om han aflidit, hans efterlemnade familj någon ersättning har den utländska lagstiftningen, såsom framgår af arbetareförsäkringskomiténs redogörelse härför, antingen i privaträttslig väg ålagt den enskilde arbetsgifvaren en mer eller mindre vidsträckt ansvarighet eller ock infört en lagstadgad eller obligatorisk försäkring för olycksfall i arbetet. Den förra utvägen har man valt i England och Schweiz; den senare deremot i Tyskland och Österrike. Det förra systemet innebär, att den enskilde arbetsgifvaren i vissa, i lagen bestämda fall är pligtig att utgifva ersättning till skadad arbetare eller, om denne aflidit, åt hans efterlefvande anhöriga. Denna ersättning skall, då tvist uppstår, bestämmas af vanlig domstol efter de allmänna grunder, som i lag kunna vara gifna för skadeståndets fastställande.

En dylik arbetsgifvares ersättningsskyldighet är i *Schweiz* lika som i åtskilliga andra länder först vidtagen i fråga om skada vid jernvägsdrift. Den schweiziska lagstiftningen har sedermera stadgat en

sådan ansvarighet äfven för den, som drifver fabriksrörelse, och för den, som utför vissa andra arbeten, isynnerhet byggnadsarbeten, och dervid sysselsätter minst fem arbetare. Arbetsgifvaren är ersättningsskyldig, om han sjelf, hans fullmägtige, representanter, arbetsförmän eller tillsyningsmän genom något fel i utöfningen af sina åligganden föranledt olycksfallet samt äfven i andra fall, så snart arbetsgifvaren ej kan bevisa, att olycksfallet berott af våda, som ej kunnat förebyggas, af brott eller förseelser af andra än ofvannämnda personer, såsom t. ex. en den skadades arbetskamrat, eller slutligen tillkommit genom den dödades eller skadades eget vållande. Bevisningsskyldigheten är således i hithörande fall öfverflyttad på arbetsgifvaren. Honom åligger, om han vill undgå ersättningsskyldighet, att styrka, det olycksfallet berott af sådana omständigheter, för hvilka arbetsgifvaren ej är ansvarig.

Den *engelska* lagen af år 1880 om arbetsgifvares ansvarighet gör honom deremot ersättningsskyldig endast i de fall, att den, som söker godtgörelse, bevisar, att en bestämd skuld, af i lagen närmare angifven beskaffenhet till skadan förelegat å arbetsgifvarens eller någon af honom anställd persons sida.

Samma grundsats i fråga om bevisningsbördans fördelning gälde äfven såsom regel i det *tyska riket*, enligt den bekanta ansvarighetslagen af den 7 juni 1871, som utgör det första tyska lagstiftningsförsöket å förevarande område. Utom vid jernvägar, der ansvarigheten var vidsträcktare, voro nemligen arbetsgifvare i fabrik, grufva, stenbrott eller dylikt enligt nämnda lag ersättningsskyldige allenast, såvida det bevisades, att de sjelfva eller någon deras arbetsförman under sin tjensteutöfning vållat skadan. Det blef väl i Tyskland efter införandet af 1871 års lag ganska vanligt, att arbetsgifvare, med eller utan bidrag från arbetarnes sida, försäkrade sina arbetare antingen endast för de olycksfall i arbetet, der 1871 års lag kunde komma till tillämpning, eller ock för alla olycksfall i arbetet, men verkningarna af berörda lag ansågos emellertid inom kort icke vara tillfredsställande, och man öfvergick derför till ett annat system eller en lagstadgad försäkring för olycksfall i arbetet.

Detta system, som man, såsom nämnts, upptagit äfven i *Österrike*, innebär, att den, som är sysselsatt i ett sådant yrke eller en sådan rörelse, som under lagen inbegripes, i och med sitt inträde i arbetet och utan någon särskild åtgärd från sin eller sin arbetsgifvares sida är försäkrad mot de ekonomiska följderna af olycksfall, som träffa honom i arbetet. Ersättning utgår till honom sjelf eller, om han aflider, till hans efterlefvande anhöriga från en särskildt inrättad försäkrings-

förening eller anstalt af hvad man kallat offentlig-rättslig karakter. Afgifterna för olycksfallsförsäkringen utgöras till nämnda anstalt af arbetsgifvarne, i Österrike med ett visst mindre bidrag från arbetarnes sida. Så till vida få arbetarne sjelfve både i Tyskland och Österrike direkt vidkännas en del af olycksfallsförsäkringens tunga, som understöd under sjukdom, som föranledes af ett olycksfall i arbetet, skall, såvida sjukdomen icke varar öfver viss i lagen stadgad tid, bestridas af sjukkassor, till hvilka arbetarne erlägga hela eller större delen af afgifterna och arbetsgifvarne blott en mindre del. Samtidigt med införandet af en obligatorisk försäkring för olycksfall i arbetet har man nemligen såväl i Tyskland som i Österrike ordnat en obligatorisk sjukförsäkring för arbetare.

I *Frankrike*, der mångfaldiga lagförslag i hithörande ämne framlagts för representationen, har man i allmänhet velat, med anslutning till och utveckling af den allmänna civillagens redan gällande bestämmelser, ordna en privaträttslig, vederbörande arbetsgifvare åliggande ersättningsskyldighet. I några lagförslag har man dock upptagit tanken om en obligatorisk försäkring.

Inom den kommission, som den 15 april 1886 i *Belgien* tillsattes för undersökning af arbetareförhållandena, har man i ett principbetänkande, afgifvet af kommissionens andra och tredje sektioner, uttalat sig för en obligatorisk försäkring för olycksfall i arbetet på vederbörande arbetsgifvares bekostnad och i en af staten upprättad anstalt.

På enahanda grunder hvilar ock det förslag om arbetares tryggande mot följderna af olycksfall i arbetet, som af den *danska* regeringen senast innevarande år framlagts för den danska riksdagen.

Till systemet af obligatorisk försäkring och försäkringens handhafvande genom en på statens bekostnad upprättad anstalt ansluter sig äfven såväl Kongl. Maj:ts nu till Riksdagen öfverlemnade förslag som det af arbetareförsäkringskomitén afgifna och i herr Hedins motion upptagna förslaget; dock att enligt § 4 i Kongl. Maj:ts föreliggande förslag till förordning arbetsgifvare, som styrker, att han eljest på fullt betryggande sätt sörjt för att ersättning må utgå till skadad arbetare eller hans anhöriga, kan fritagas från att hafva dem försäkrade i statsanstalten.

Frågan, huruvida äfven i vårt land, der förhållandena ju i många afseenden äro olika dem i de större industriidkande länderna, är angeläget att på lagstiftningens väg söka bereda ersättning vid i arbetet inträffande olycksfall, beror naturligtvis deraf, dels huruvida dylika olycksfall hos oss tima så pass talrikt, att lagstiftaren till dem bör

taga hänsyn, dels ock deraf, huru vida man icke eljest, äfven utan lagstiftningens särskilda ingripande, kan anse det vara tillräckligt sörjdt för att skälig hjelp beredes den skadade och hans anhöriga.

I förra afseendet visar arbetareförsäkringskomiténs statistik, att under året 1 september 1884—31 augusti 1885 enligt arbetsgifvares, kommunalnämnders och magistraters uppgifter antalet olycksfall i arbetet utgjorde tillhopa 5,869, af hvilka 412 medfört döden, 42 fullständig och 826 partiel invaliditet samt 4,589 kroppsskada af öfvergående beskaffenhet. Antalet af de inom råämnes-, förädlings- och tillverkningsindustrierna jemte jernvägsdriften under samma tidrymd inträffade olycksfall utgjorde enligt arbetsgifvares uppgifter 3,236, af hvilka 129 medfört döden, 9 fullständig och 2,341 partiel invaliditet samt 343 sjukdom under högst 6 veckor och 372 sjukdom under längre tid, hvarjemte i de återstående 44 fallen påföljden icke uppgifvits. På hvarje tusental manliga arbetare komma i medeltal enligt arbetsgifvares ofvannämnda uppgifter omkring 18 olycksfall för år. Detta förhållande vexlar emellertid betydligt inom olika industrier, såsom framgår af förenämnda statistik, till hvilken utskottet i detta afseende hänvisar.

Af denna statistik, hvilken, såsom förut framhållits, endast afser ett enda år, kunna väl i afseende å olycksfallen inom särskilda industrier icke fullt bestämda slutsatser dragas. I sina hufvuddrag öfverensstämmer den emellertid ganska nära med den, som i Tyskland år från år samlats, och den torde till fullo visa, att olycksfall i arbetet äfven i vårt land tima i sådan utsträckning, att det såväl för arbetarne som för samhället i dess helhet bör vara af vigt, att någon särskild ekonomisk hjelp kan beredas dem, som i följd af dylika olycksfall blifva lidande.

Såsom arbetareförsäkringskomitén i sitt utlåtande i frågan erinrat, är i Sverige i detta ämne på lagstiftningens väg hittills icke något annat åtgjordt än antagandet af lagen den 12 mars 1886, angående ansvarighet för skada i följd af jernvägsdrift. Under det att de allmänna bestämmelserna om skadestånd lemna den skadade rätt till godtgörelse endast om han kan visa, att annan förorsakat skadan, vare sig uppsåtligen eller genom åsidosättande af den aktsamhet han bort iakttaga, är enligt nämnda lag jernvägs innehafvare ålagd en mycket vidsträckt ansvarighet, derest någon, som är anställd i en jernvägs tjenst eller arbete, under förrättande deraf dödats eller skadats. Jernvägsinnehafvaren eller med andra ord arbetsgifvaren är nemligen ersättningsskyldig i alla de fall, der han icke kan visa, att den, som skadan led, genom öfverträdelse af gällande föreskrifter eller annan grof vårdslöshet sjelf ådragit sig henne.

Utom hvad strafflagen och berörda 1886 års lag innehålla, saknas i allmänhet något i lag grundadt rättsanspråk på hjelp för den, som i annans arbete skadats, eller, om han aflidit, för hans efterlefvande familj, såvida man icke hit vill räkna det understöd gällande fattigvårdsförordning i vissa hänseenden påbjuder.

Huruvida den allmänna fattigvårdens ingripande i hithörande fall blifver af nöden, beror då uppenbarligen derpå, om den, hvars arbetsförmåga upphäfts eller minskats genom olycksfall i arbetet, sjelf eger tillgångar att försörja sig och sin familj, der sådan finnes, eller om hjelp från annat håll är dem på frivillig väg beredd. Det förra torde icke så ofta vara fallet, åtminstone der olyckan är af svårare beskaffenhet och der densamma träffat arbetare eller med dem jemförliga personer.

I senare afseendet är att erinra derom, att många arbetsgifvare sjelfmant draga försorg om sina skadade arbetare och deras familjer. Detta sker dels, isynnerhet å landsbygden, så, att de fortfarande bibehållas vid vissa naturaförmåner, såsom fri bostad och något jordområde till eget bruk, hvarjemte en skadad arbetare, der så kan ske, fortfarande får qvarstå vid det verk eller den fabrik han förut tillhört och användes till de lättare sysslor han kan uträtta, dels ock så, att understöd lemnas från särskildt stiftade pensions- eller andra hjelpkassor eller derigenom att en formlig försäkring egt rum i någon försäkringsanstalt, hvilken då vid inträffande olycksfall utgör den på försäkringsaftalet grundade ersättningen. Huru den frivilliga försäkringen för olycksfall i arbetet under de senaste åren tilltagit, kan man finna deraf, att, då i arbetareförsäkringskomiténs utlåtande den för olycksfall i arbetet hos svenska försäkringsbolag försäkrade arbetspersonalen vid 1887 års slut beräknats till ungefär 13,500 personer, har antalet hos de allmänna svenska försäkringsanstalterna kollektivt försäkrade personer den 15 mars 1890, enligt hvad utskottet inhemtat, vuxit till omkring 54,000. Dessutom finnas, såsom jemväl kommersekollegium i sitt utlåtande öfver hithörande förslag erinrat, i vissa orter föreningar af arbetsgifvare, bildade i ändamål att bereda den hos dem anstälda arbetspersonalen försäkring för olycksfall. En sådan förening är Dalarnes försäkringsförening, der försäkring den 15 mars detta år var beredd omkring 2,750 personer. Den frivilliga försäkringen befinner sig sålunda, att döma af förestående siffror, i en mycket beaktansvärd utveckling. Mestadels torde denna försäkring ingås uteslutande eller hufvudsakligen på vederbörande arbetsgifvares bekostnad.

De åtgärder, som arbetsgifvare sålunda i ena eller andra riktningen frivilligt vidtaga, för att bereda dem, som i deras arbete lidit skada eller, om de af skadan aflidit, deras anhöriga skäligt understöd, äro väl i högre grad, än hvad som göres blott och bart på grund af lagens tvång, egnade att framkalla och befrämja ett godt förhållande mellan arbetsgifvare och arbetstagare. Men utan att underskatta betydelsen och gagnet af det, som sålunda på fullt frivillig väg åtgöres, torde man likväl icke kunna förvänta, att på detta sätt alltid skall blifva tillräckligt sörjdt för skadade arbetare och deras familjer.

Utskottet anser det derför vara angeläget, att hithörande förhållanden genom lagbud regelbindas, så att den arbetare, som i annans arbete skadas, eller, om han aflider, hans anhöriga erhålla i lag bestämdt understöd. Utskottet håller emellertid före, att en sådan lagstiftning, med tagen hänsyn till de i vårt land rådande förhållanden bör närmare än som i hittills framkomna förslag skett kunna ansluta sig till de i förevarande fråga redan på frivillig väg träffade anordningar.

Vid det nu af Kongl. Maj:t framlagda, likasom vid det af enskild motionär väckta författningsförslaget finner utskottet nemligen flere betänkligheter möta. Innan utskottet dock öfvergår att framställa dessa, tillåter sig utskottet att till granskning upptaga en del af de i Kongl. Maj:ts förslag intagna särskilda bestämmelser, hvarvid utskottet äfven får tillfälle skärskåda de hufvudsakligaste i motionen förekommande, från Kongl. Maj:ts förslag afvikande stadganden.

Enligt 1 § i Kongl. Maj:ts förslag skall författningen endast afse *arbetare*, som äro sysselsatta i de yrken eller rörelser, för hvilka lagen gäller. Enligt motionärens förslag skall deremot den obligatoriska försäkringen omfatta en hvar hos arbetsgifvare i försäkringspligtig rörelse anställd person. Om ock någon begränsning i hvad motionären härvid föreslagit kan vara af nöden och ehuruväl det är de egentliga kroppsarbetarne, som i främsta rummet äro i behof af de förmåner olycksfallsförsäkringen är afsedd att lemna, synes det dock icke vara skäl att derifrån utesluta de arbetsförmän, som äro i en rörelse anställde. Desse hafva mången gång icke så mycket bättre aflöningsförhållanden än de egentlige arbetarne; gränsen mellan dem och de senare är ganska svår att uppdraga, och de äro slutligen esomoftast, enär de måste föregå i arbetet och leda detsamma, i högre grad än andra utsatta för olycksfall. Utskottet anser derför, att en lagstiftning i hithörande ämne hos oss, likasom i allmänhet är fallet utomlands, bör omfatta såväl arbetare som arbetsförmän.

I 2 § af Kongl. Maj:ts förslag angifvas de *yrken eller rörelser*, å hvilka lagen skulle hafva tillämpning. Dessa äro i hufvudsak desamma, som de i motionen föreslagna. Kongl. Maj:ts förslag har närmast anslutit sig till lagen af den 10 maj 1889 angående skydd mot yrkesfara, och det har, utom i fråga om jernvägs- och spårvägsdrift, såsom ett uttryckligt vilkor för försäkringspligt uppställt, att rörelsen eller yrket drifves såsom näring. Det torde vara ändamålsenligt, att, på sätt sålunda föreslagits, detta senare göres till en allmän förutsättning för lagstiftningens ingripande i det ämne, som här afses, då i andra fall, der någon endast tillfälligtvis uppträder såsom arbetsgifvare, det lärer möta ganska stora svårigheter att låta försäkringspligten komma till tillämpning.

Den obligatoriska försäkringen afser enligt de nu föreliggande förslagen endast den egentliga industrien och transportväsendet till lands. Undantagna äro sjöfarten, jordbruket, skogsafverkningen och de handtverk, som icke drifvas så, att de skäligen må anses som fabriker. Det må nu icke förnekas, att inom de sålunda undantagna näringsgrenarne talrika olycksfall tima, hvilket framgår deraf, att, då hela antalet olycksfall i arbetet enligt arbetareförsäkringskomiténs statistik utgjorde 5,869 för året 1884—1885, samma antal kan beräknas till 2,755 i de näringar, som i förslagen afses. Härvid må dock icke förbises, att antalet i förstnämnda näringar sysselsatta personer är betydligt stort och att vid bestämmandet af ett yrkes farlighet man måste, utom till antalet olycksfall, äfven taga hänsyn till antalet personer, bland hvilka de timat, liksom dertill, huruvida olycksfallen äro af mer eller mindre svår beskaffenhet. Det synes icke heller utskottet vara lämpligt, att, då en lagstiftning skall börja vidtagas å ett så nytt område som det, hvarom här är fråga, densamma i det hela gifves en större omfattning än hvad som här skett.

Vidkommande den i 3 § af Kongl. Majts förslag omförmälda *riksförsäkringsanstalten* synes det utskottet icke vara tillrådligt, att staten allenast för försäkring för olycksfall i arbetet på sin bekostnad upprättar en särskild försäkringsanstalt. Om ock en dylik anstalt bör erbjuda den bästa säkerhet för utbetalning af ersättning vid olycksfall, torde dock de med dess förvaltning förenade kostnader blifva alltför stora i förhållande till den verksamhet den skulle komma att i nämnda hänseende utöfva.

Kongl. Maj:ts förslag innehåller i 5, 6, 7 och 8 §§ stadganden om *ersättningarna* vid den obligatoriska olycksfallsförsäkringen. Dessa stadganden afvika i flera hänseenden från hvad motionären föreslagit.

I fråga om den tid, då ersättning på grund af olycksfallförsäkringen skall börja utgå till den skadade, innehåller sistnämnda förslag, att detta skall ske från och med tredje veckan efter olycksfallet, under det att i Kongl. Maj:ts förslag bestämmes, att ersättning skall lemnas först från och med sextiondeförsta dagen.

Såsom kändt är, medförer flertalet olycksfall allenast skador af öfvergående beskaffenhet. Arbetareförsäkringskomiténs statistik visar, att bland 5,869 under ett år timade olycksfall 4,589 medfört en öfvergående oförmåga till arbete, deraf 1,846 oförmåga under 1—14 dagar, 960 under 15—28 dagar, 729 under 29—42 dagar, 744 i en tid af 6 veckor till 3 månader samt allenast 225 haft till påföljd en ännu långvarigare oförmåga till arbete, hvarförutom i 85 fall sjukdagarnas antal ej är uppgifvet.

Ju mer man derför inskränker väntetiden d. v. s. den tid, under hvilken ersättning ej lemnas, i desto flere fall kommer sådan att utbetalas. Det är emellertid gifvet, att de olycksfall, som medföra endast en kortvarig skada, lättare kunna bäras af individerna sjelfva; och enligt utskottets mening bör den lagstiftning, som har till särskildt syfte att bereda ersättning vid olycksfall i arbetet, inskränkas till de fall, som äro af mera svår beskaffenhet och der understöd sålunda är mera trängande och för de enskilde svårare att åvägabringa.

De anmärkningar, som kunna göras mot en så kort väntetid som fjorton dagar, och hvilka anmärkningar i det hela utskottet biträder, äro i föredragande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet sammanfattade sålunda, *att* understöd till skadad person under den första tiden efter ett olycksfall lämpligast bör utgå från lokala sjukkassor, af hvilka ock ett stort antal redan finnes, som i allmänhet lemna sjukhjelp under en tid af ända till tretton veckor; *att* om ersättning från olycksfallsförsäkringsanstalten erhålles äfven för smärre öfvergående skador, man för en öfverdrifvet stor mängd sådana skall framställa anspråk på godtgörelse; *att* kontrollen deröfver att vederbörande icke blott och bart ställa sig sjuka, för att så mycket längre få uppbära ersättning, blifver särdeles svår att genomföra; *samt att* besväret för olycksfallsförsäkringsanstalten i mycket hög grad ökas, om den obligatoriska olycksfallsförsäkringen skall bereda ersättning jemväl för skador af kortvarig natur.

Utskottet anser, att ifrågavarande väntetid icke allenast bör sättas längre än motionären föreslagit, utan äfven kan, utöfver hvad Kongl. Maj:ts förslag innehåller, här likasom i Tyskland utsträckas till 13 veckor, isynnerhet om man på samma gång sörjer för, att den af

olycksfallet skadade under sin sjukdom i allmänhet får hjelp från sjukkassa.

I fråga om ersättningsbeloppen äro dessa i Kongl. Maj:ts förslag satta till bestämda belopp vid olika påföljd af skada, hvarvid lagts till grund en för arbetare i försäkringspligtiga rörelser beräknad medelarbetsförtjenst af 600 kronor för år. Motionärens förslag deremot innebär, att ersättningarna skola utgå med vissa procent af den skadades förutvarande arbetsförtjenst, dock att denna härvid icke må beräknas högre än 1,600 och icke lägre än 400 kronor. Arbetsförtjensten för år skall sättas till 300 gånger medelarbetsförtjensten för dag och denna upptagas till det belopp, som erhålles genom att lika fördela hvad personen uppburit i aflöning för sitt arbete under den längre eller kortare tid, han varit i försäkringspligtig rörelse sysselsatt, å antalet af hans verkliga arbetsdagar under samma tid, dock att, om personen under längre tid än ett år tillbaka varit i rörelsen sysselsatt, endast senaste årets verkliga arbetsdagar och derunder åtnjuten arbetsförtjenst må beräknas.

I jemförelse med sistnämnda förslag innebär Kongl. Maj:ts en förhöjning i ersättningen för alla dem, hvilkas arbetsförtjenst för år icke uppgår till 600 kronor; för dem, hvilka hafva en högre arbetsförtjenst för år, deremot en nedsättning. Då det emellertid för dessa senare i många fall icke bör möta några afsevärda svårigheter att, om de så finna skäligt och erforderligt, sjelfve genom frivillig försäkring bereda sig ytterligare ersättning och då Kongl. Maj:ts förslag i praktiskt hänseende erbjuder afsevärda fördelar, har utskottet ansett detsamma böra ega företräde. Det kan ju ock inträffa, att, om ersättningen skall utgå efter den skadades arbetsförtjenst under året närmast före olycksfallet, den icke kommer att motsvara hvad han i allmänhet varit van att med sitt arbete förvärfva. Dessutom måste det ju alltid gifva anledningar till olika meningar, om denna arbetsförtjenst skall i hvarje fall noggrant uppskattas. Anledning till dylika granlaga tvister undvikas, då ersättningsbeloppen äro, så vidt möjligt, i lag fixerade; och för försäkringsanstalten ställer sig saken då ock betydligt enklare i afseende å försäkringsafgifternas beräknande. Med en försäkrings natur torde ock bäst öfverensstämma, att de utgående ersättningsbeloppen äro på förhand fastslagna, hvilket äfven är fallet vid den nuvarande frivilliga försäkringen. Vid denna äro arbetarne inom en och samma industriela rörelse, ehuru deras aflöningsförmåner kunna vara betydligt olika, vanligen försäkrade för ett och samma belopp; och det har inom utskottet uppgifvits, att detta mest motsvarar åsig-

terna och önskningarne inom arbetarnes egna led. Utskottet finner icke heller något att erinra dervid, att medelarbetsförtjensten för de arbetare, om hvilka här är fråga, såsom i Kongl. Maj:ts förslag är fallet, beräknas till 600 kronor för år, efter hvilken grund ersättning vid fullständig oförmåga till arbete för all framtid är satt till 360 kronor årligen.

I följande afseenden anser dock utskottet, att jemkningar kunna ske, i hvad samma förslag innehåller. Detta gäller först och främst, då ersättning skall utgå på grund deraf att minderåriga barn finnas. Såsom minderårig skall enligt förslaget anses den, som är under femton år. Enligt utskottets mening bör bestämmelsen härom ansluta sig till lagstiftningen angående minderårigas användande vid fabrik, handtverk eller annan handtering, och såsom minderårig här betraktas endast den, hvilken på grund af denna lagstiftning icke får till arbete användas den tid, som är »yngre personer» medgifven, eller, såsom nu, högst 10 timmar om dygnet. Der lagen icke lägger hinder i vägen att så lång tid arbeta, bör enligt utskottets mening ersättning icke utgå. I sammanhang härmed torde, då tillägg till ersättningen skall lemnas den, som blifvit fullständigt oförmögen till arbete på den grund, att han eger barn att försörja, storleken af dessa tillägg böra fixeras till ett bestämdt belopp af 20 kronor för hvarje barn, dock att ersättningen i sin helhet ej må öfverstiga 440 kronor för år.

Beträffande ersättning till qvinna, som i arbetet skadas, eller manlig arbetare under 18 år innehåller Kongl. Maj:ts förslag, att ersättning till dem skall utgå med tre fjerdedelar af det belopp, som eljest är stadgadt. Utskottet anser en dylik på olika ålder grundad olikhet i ersättningsbeloppen till manlige arbetare icke böra ega rum så mycket mindre, som den, som i yngre år skadats, kan anses hafva lidit en större olycka än den, som skadats vid äldre år.

Beträffande öfriga olikheter mellan de båda till utskottet öfverlemnade författningsförslagen i afseende å grunderna för ersättningarna, anser sig utskottet här slutligen böra fästa sig endast vid den, som angår frågan, då ersättning skall vara förverkad. Enligt motionärens förslag skall detta ega rum, allenast om den af olycksfallet träffade sjelf uppsåtligen förorsakat detsamma. Efter Kongl. Maj:ts förslag skall icke blott om den skadade uppsåtligen, utan äfven om han genom grof vårdslöshet framkallat olycksfallet, all rätt till ersättning vara förfallen.

I de tyska och österrikiska lagarne om försäkring för olycksfall i arbetet har man väl från rätt till ersättning endast undantagit de fall,

då den skadade sjelf uppsåtligen föranledt olycksfallet; men från Tyskland hafva dock redan röster höjt sig, att lagstiftningen borde ändras sålunda, att ersättning ej heller lemnades, om grof vårdslöshet å den skadades sida varit anledning till olyckan. Detta senare öfverensstämmer jemväl mera med å andra områden allmänt gällande rättsgrundsatser. I den svenska lagen om ansvarighet för skada i följd af jernvägsdrift är jernvägsinnehafvaren fritagen från skadeståndsskyldighet, om den skadade visas hafva genom grof vårdslöshet sjelf ådragit sig skadan. Utskottet anser, att i öfverensstämmelse härmed ersättning äfven här bör vara förverkad, när olycksfallet är förorsakadt af grof vårdslöshet å den skadades sida. Det torde nemligen icke kunna anses befogadt att, om en person i öfverlastadt tillstånd eller genom oursäktligt öfverdåd ådragit sig skada, han i allt fall skall på sin arbetsgifvares bekostnad erhålla godtgörelse. Att i tillämpningen en dylik inskränkning skall lända till obillighet, torde icke heller kunna antagas, då här endast afses *grof* vårdslöshet och då frågan huruvida dylik förelegat naturligtvis måste bedömas med hänsyn till samtliga de omständigheter, under hvilka den skadade befunnit sig. Endast om en person påtagligen och i högre grad åsidosatt den aktsamhet, som i hans ställning bort iakttagas, kan det blifva tal om, att grof vårdslöshet föreligger. Hvarje grad af oaktsamhet kan deremot icke innefattas under detta uttryck. Äfven torde i denna fråga böra erinras, att det är så mycket mera skäl att från ersättning utesluta icke blott uppsåtlig, utan äfven af grof vårdslöshet framkallad skada, som gränsen mellan dem båda esomoftast är svår att uppdraga.

Utskottet anser sig dessutom böra fästa uppmärksamheten derpå att, derest lagen om skydd mot yrkesfara, som utfärdats den 10 maj 1889, skall kunna medföra åsyftad verkan, det är nödvändigt, att arbetaren noga iakttager de ordningsföreskrifter, som enligt denna lag blifva gifna. Men nödvändigheten häraf skulle för arbetaren väsentligen försvagas, om ersättning komme att till honom utgå äfven der han låtit grof vårdslöshet komma sig till last.

Bestämmelserna i 9—30 §§ af Kongl. Maj:ts förslag afse att ordna *arbetsgifvarnes förhållande till riksförsäkringsanstalten,* förfarandet vid *ersättningarnes bestämmande och utbetalande* m. m.

Såsom förut nämnts, är det den lagstadgade försäkringens kännemärke, att arbetaren i och med sitt inträde i försäkringspligtig rörelse är försäkrad. Å arbetsgifvaren lägger Kongl. Maj:ts, likasom motionärens förslag, skyldigheten att göra de för försäkringen erforderliga anmälningar och betala försäkringsafgifterna. Dessa afgifter skola,

enligt förstnämnda förslag, bestämmas till visst belopp för hvarje arbetare och arbetsdag, olika för de olika farlighetsklasser, hvari hithörande rörelser eller arbetsföretag indelas.

Den anordning, som Kongl. Maj:ts förslag möjliggör, att låta premierna utgå efter, så att säga, antalet utgjorda dagsverken, är, enligt utskottets mening, att föredraga framför motionärens förslag, enligt hvilket premierna eller försäkringsafgifterna skola erläggas efter summan utbetalade aflöningar, men med vissa modifikationer i fråga om aflöningarne till dem, som hafva fast anställning och högre arbetsförtjenst än 1,600 kronor för år.

Vid bestämmande af farlighetsklasser för hithörande rörelser synes det utskottet vara af vigt, att skilda delar af en och samma industriella rörelse, der olika arbeten försiggå, och hvilka kunna medföra olika grad af farlighet, kunna hänföras till olika farlighetsklasser. Likaså torde det vara nödigt, att dessa farlighetsklasser bestämmas efter sakkunniga personers hörande, hvarjemte och då man naturligtvis måste utgå från en ännu osäker statistisk erfarenhet premietariffer och farlighetsklasser första gången böra blifva gällande för kortare tid än Kongl. Maj:t föreslagit, t. ex. 3 år. Utskottet anser sig ock härvid böra erinra derom, att den 1 juli innevarande år den ofvannämnda lagen angående skydd mot yrkesfara träder i kraft. Det är att antaga, att, då dess bestämmelser blifva gällande och då uppmärksamheten således mera allmänt och starkare fästes å de åtgärder, som böra vidtagas för att ej blott bevara de arbetandes helsa, utan äfven skydda dem från yttre skador, olycksfall allt mer skola kunna genom tjenliga åtgärder förebyggas. Med tillhjelp af den i sammanhang härmed införda yrkesinspektionen bör ock kunna vinnas en tillfredsställande och noggrann statistik, som kan tjena till komplettering och berigtigande af den, som hos oss förut under andra förhållanden kommit till stånd.

Enligt Kongl. Maj:ts förslag skola magistrater och kronofogdar, hvar i sin ort, tjenstgöra såsom den föreslagna försäkringsanstaltens organ. I motionärens förslag är förutsatt, att för nämnda ändamål skola anställas särskilda ombud i kommunerna. Den af Kongl. Maj:t föreslagna utvägen att anlita redan befintliga myndigheter innebär naturligtvis, så vidt sådant låter sig genomföras, ett billigare sätt att ordna denna sak; och der fråga blott är om en obligatorisk försäkring, torde äfven mindre vara att anmärka mot en dylik anordning. Skulle man deremot påfordra, att försäkringsanstaltens organ i orterna skola vidtaga några verksamma åtgärder för att befrämja en frivillig för-

säkring i en statens anstalt, torde det blifva nödvändigt, att särskilda ombud eller agenter för olika distrikt tillsättas.

Beträffande de anmälningar, som skola af arbetsgifvaren göras om timade olycksfall, synes det utskottet, att, då den lagstiftning, som här är i fråga, allenast har till syfte att reglera ersättningarna vid olycksfall, dylika anmälningar icke heller böra vara påbjudna i andra hänseenden, än då ersättning enligt lagen otvetydigt eller sannolikt skall utgå.

Vidare vill utskottet vid detaljbestämmelserna i Kongl. Maj:ts förslag i detta sammanhang erinra dels att, om det ock kan vara lämpligt att såsom allmän regel stadga, det ersättningsbelopp, som från riksförsäkringsanstalten icke uttagits inom 2 år från lyftningsdagen, skall tillfalla anstalten, undantag likväl torde böra göras i fråga om ersättningsbelopp till omyndig, dels ock att böter, som ådömas, icke torde böra fördelas, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, med en tredjedel till åklagaren och två tredjedelar till försäkringsanstalten, utan, på sätt numera i allmänhet är vedertaget, tillfalla kronan allena.

I olikhet med Kongl. Maj:ts förslag innehåller motionärens bestämmelser om försäkringsanstaltens rätt att låta besigtiga försäkringspligtig rörelse äfvensom angående arbetsgifvares skyldighet att godtgöra anstalten, om arbetsgifvaren eller den, som är satt i hans ställe, uppsåtligen eller af grof vårdslöshet förorsakat ett olycksfall, på grund hvaraf anstalten måst utgöra ersättning.

I förra afseendet torde några särskilda bestämmelser icke vara af nöden i en författning, sådan som här afses, isynnerhet då genom den nyligen antagna lagen om skydd mot yrkesfara och den liknande lagstiftning, som eljest finnes, tillsyn deröfver, att arbetet icke försiggår på ett sätt, som onödigtvis blottställer arbetarnes lif och helsa, bör i allmänhet vara ordnad. I senare afseendet äro väl ej heller särskilda bestämmelser nödvändiga, då en skyldighet för arbetsgifvaren att ersätta försäkringsanstalten, om denna genom hans vållande lidit oskälig förlust, ändå finnes och i vanlig ordning kan göras gällande, samt det icke bör ifrågasättas att utsträcka denna skyldighet utöfver det, hvartill de allmänna reglerna om skadeersättning föranleda.

En hufvudsaklig olikhet, som förefinnes mellan Kongl. Maj:ts förslag och motionärens angående anordnandet af den obligatoriska försäkringen är att, såsom äfven här ofvan omförmälts, det förra förslaget medgifver den arbetsgifvare, som kan visa sig eljest hafva på fullt betryggande sätt sörjt för att föreskrifven ersättning vid olycksfall utgår, befrielse från att hafva sin arbetspersonal försäkrad i riksförsäk-

ringsanstalten, under det att enligt det senare förslaget en dylik frihet icke är medgifven i andra fall än der staten sjelf uppträder såsom arbetsgifvare.

Till stöd för ett stadgande, att den obligatoriska försäkringen skall ske genom en af staten upprättad försäkringsanstalt, kan väl anföras, att, då staten ålägger arbetsgifvare att försäkra sin arbetspersonal, den ock bör sörja för att en anstalt finnes, der detta på skäliga vilkor och på ett betryggande sätt kan ega rum. Då emellertid dessa ändamål kunna vinnas på andra efter våra förhållanden mera lämpade sätt, synes den frihet i förevarande afseende, som i Kongl. Maj:ts förslag innehålles och hvartill motsvarighet förefinnes ej mindre i den för Österrike gällande än i den för Danmark föreslagna lagstiftningen i ämnet, vara fullt befogad. Det synes dock enligt utskottets tanke kunna ifrågasättas, om ej afgörandet, huruvida en sådan frihet må medgifvas, bör träffas af Kongl. Maj:t och icke, såsom nu är föreslaget, af riksförsäkringsanstalten.

Sedan utskottet sålunda angifvit, hvad utskottet ansett sig böra erinra vid några särskilda punkter i de nu framlagda förslagen, vill utskottet med anledning af förslagen i deras helhet, i främsta rummet uttala, att den lagstiftningsfråga, som nu föreligger, är af beskaffenhet, att densamma endast kan ordnas genom civillag, och att det synes utskottet vara enklare och naturligare, att då lagstiftaren anser sig böra, med afseende å vissa farligare yrken eller rörelser, i förevarande ämne ingripa, man följer samma väg, som redan beträdts, genom den ofvan omförmälda lagen af år 1886, angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift och följaktligen genom lag förpligtar arbetsgifvaren att, då skada träffat hans arbetare i arbetet, inom vissa gränser, bereda dem, som derigenom blifva lidande, skälig godtgörelse.

Frågan om ersättning vid olycksfall i arbetet bör vidare sättas i samband med frågan om hjelp vid de många långt talrikare fallen af vanlig sjukdom. Dessa frågor stå enligt utskottets mening med hvarandra i det sammanhang, att de icke böra behandlas oberoende af hvarandra. Exemplen från Tyskland, Österrike och väl äfven från vårt grannland Danmark gifva jemväl sådant otvetydigt vid handen. Behandlas dessa ämnen i sitt sammanhang, kan ock förstnämnda fråga lösas på

ett i praktiskt hänseende mer tillfredsställande sätt och så, att man dervid tager i anspråk både arbetsgifvares och arbetstagares medverkan.

Från sjukkassor, i regeln uppehållna genom bidrag af arbetarne och kontrollerade af dem sjelfva, böra understöd utgå såväl vid sjukdom öfver hufvud taget som vid lindrigare olycksfall och vid svårare sådana under den första sjukdomstiden. Dylikt understöd bör kunna lemnas åtminstone under en tid af tretton veckor.

På detta sätt uppkallar man arbetarnes eget intresse till kontroll deröfver att svek icke sker, och utan deras medverkan torde en kontroll, åtminstone vid lindrigare skador, vara alldeles omöjlig. Genom att den första hjelpen vid olycksfall i arbetet sålunda bestrides af lokala sjukkassor är det vidare möjligt att redan omedelbart efter det skadan timat låta den skadade få det understöd, hvaraf han väl mestadels är i behof; och man undviker sålunda den olägenhet, som de lagar, hvilka endast afse försäkring för olycksfall i arbetet, alltid måste medföra eller att understöd ej erhålles förr än en viss tid efter olycksfallet, den s. k. väntetiden, gått till ända. Är hjelp den skadade beredd från sjukkassa, kan ock denna väntetid utan olägenhet sättas så lång som tretton veckor, så att läkarebehandlingen i allmänhet derunder hinner afslutas och olycksfallets påföljder för den skadades arbetsförmåga för framtiden konstateras.

Sjukkassor finnas ock redan nu i vårt land till ganska stort antal, såsom arbetareförsäkringskomiténs statistik öfver sjukkasseväsendet utvisar, ehuruväl deras organisation i åtskilliga fall lemnar mycket öfrigt att önska. Att å detta område, der ett af de fleste erkändt behof förefinnes och der man på frivillig och enskild väg åstadkommit mycket godt, man genom lagstiftningen torde kunna jemförelsevis lätt ernå ett gynsamt resultat, bör derför icke kunna med fog betviflas.

Men om man å ena sidan vill i hufvudsaklig grad påkalla arbetarnes egen medverkan för beredande af understöd vid lindrigare olycksfall, bör det å den andra enligt utskottets uppfattning åligga den, i hvars arbete olycksfallet timat, att ansvara för ersättningen i den händelse, att olycksfallet förorsakat döden eller fullständig oförmåga till arbete eller ock sådan svårare kroppsskada, hvarigenom den skadades arbetsförmåga för framtiden väsentligen minskats. Ersättning torde böra utgå i form af vissa årliga belopp till den skadade sjelf eller, om han aflidit, till hans efterlefvande anhöriga enligt de grunder, som utskottet vid granskning af Kongl. Maj:ts förslag i denna del här ofvan anfört.

Enligt utskottets uppfattning synes det icke vara behöfligt eller

lämpligt att ålägga arbetsgifvaren att ovilkorligen hafva sina arbetare försäkrade till vinnande af trygghet för arbetarne att utfå den ersättning, som, enligt hvad nyss är sagdt, bör tillkomma dem vid svårare olycksfall. Den trygghet man genom en lagstadgad försäkring vill skapa för den ersättningsberättigade bör ändå kunna vinnas, och för arbetsgifvaren är försäkring icke alltid den utväg, som ställer sig billigast och beqvämast.

Mången gång kunna arbetsgifvarne sjelfva, de må nu utgöras af korporationer eller enskilde, äfven utan försäkring erbjuda tillräcklig vederhäftighet för att den lagstadgade ersättningen kan utgå. Genom inrättandet af hjelpkassor eller andra liknande anordningar eller genom att ställa särskild säkerhet kan vidare arbetsgifvaren lemna tillräckliga garantier för fullgörande af ifrågavarande ersättningsskyldighet.

Der en formlig försäkring anses vara af nöden, bör denna få ingås i enskilda anstalter eller anordnas genom föreningar af arbetsgifvare, så vida dessa anstalter och föreningar blifvit för ändamålet i behörig ordning godkända. Att derest en riksförsäkringsanstalt för andra ändamål anses böra komma till stånd, olycksfallsförsäkring bör kunna af arbetsgifvare deri erhållas för hans arbetare, ligger i öppen dag.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit yttradt, anser utskottet, att en blifvande lag i det ämne, som så väl föreliggande Kongl. proposition som herr Hedins motion omfatta, bör byggas hufvudsakligen på följande grunder:

att arbetsgifvare vid industriela inrättningar och rörelser, som i lag närmare komma att angifvas, skola vara pligtiga, att för den skada, som tillfogats arbetare genom olycksfall i arbetet, till honom eller hans efterlefvande utgifva ersättning med ett bestämdt årligt belopp, såvida olycksfallet förorsakat döden eller fullständig oförmåga till arbete eller ock sådan svårare kroppskada, hvarigenom den skadades arbetsförmåga väsentligen minskats, dock endast under den förutsättning, att genom lag föreskrifves anordnande vid industriela inrättningar eller rörelser af sjukkassor, hufvudsakligen underhållna genom bidrag af arbetarne sjelfva, från hvilka sjukkassor skola lemnas sjukhjelp till delegarne, såväl vid öfriga kroppskador som ock under väntetiden, tills ofvannämnda ersättning kan börja att utfalla;

att väntetiden skall sättas så lång, att derunder kan visa sig hvilken påföljd skadan efter slutad läkarebehandling kan för arbetaren medföra; samt

att till beredande af säkerhet derför, att arbetsgifvaren skall vara i stånd att fullgöra ofvan bestämda ersättningsskyldighet, han

skall vara pligtig att hafva de af honom använda arbetare försäkrade i försäkringsinrättning eller ömsesidighetsbolag, som i behörig ordning blifvit godkändt; dock att arbetsgifvare, hvilken på sätt kan blifva bestämdt erbjuder tillräckliga garantier för fullgörande af den ersättningspligt honom åligger, skall vara befriad från skyldigheten att försäkra de af honom använda arbetare.

Det har icke kunnat tillkomma utskottet, som i öfrigt endast haft en kortare tid till sitt förfogande för behandling af denna svårlösta fråga, att nu utarbeta ett nytt förslag till lag, bygd på de grunder utskottet här ofvan angifvit. Utskottet anser det icke heller ligga någon våda deri, att för frågans allmännare skärskådande och ytterligare pröfning ett uppskof med dess lösning eger rum.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet:

1:o att Riksdagen måtte förklara, det Riksdagen finner sig icke kunna godkänna det nu af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till förordning om försäkring för olycksfall i arbetet;

2:o att Kongl. Maj:ts förevarande proposition om inrättande af en riksförsäkringsanstalt ej må af Riksdagen bifallas, och

3:o att herr Hedins motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 maj 1890.

På utskottets vägnar:

O. M. BJÖRNSTJERNA.

Reservationer:

af herr *Gahn*, med hvilken herrar *Wallberg* och *H. Ericsson* instämt:

»Ehuru jag deltagit i utskottets beslut att afstyrka bifall såväl till Kongl. Maj:ts förslag som till den i ämnet väckta motionen, har jag icke kunnat instämma i åtskilliga delar af utskottets motivering.

Utskottet utgår nemligen från den förutsättning, att en lagstiftning för olycksfall i arbete, inom vissa uppgifna industrigrenar, bör komma till stånd och angifver grunderna för en sådan lagstiftning.

Jag anser deremot, att ingen sådan lag är i vårt land behöflig och att dessa saker bäst ordnas på frivillighetens väg. Arbetareförsäkringskomitén har visserligen insamlat och i sitt betänkande lemnat uppgift på de olycksfall under arbete, som under *ett år* inträffat, men meddelar ingen uppgift, om dessa skadade arbetare blifvit i saknad af nödigt understöd.

En utredning härom har förefallit mig så mycket behöfligare, som jag under en mångårig och ganska vidsträckt verksamhet inom jernhandteringen icke kan erinra mig något enda fall, då en skadad arbetare icke erhållit det understöd, hvaraf han varit i behof, och jag har icke försport någon klagan i detta afseende från den kommunala fattigvården.

Ej heller inom utskottet har sådant uppgifvits, och innan man inlåter sig på frågan, *huru* en lag bör vara beskaffad, synes mig nödvändigt utreda frågan, om lagen är *behöflig*.

Man har visserligen åberopat exemplet från åtskilliga andra länder, synnerligast Tyskland, men utom det att förhållandena hos oss äro väsentligen olika, synes mig försigtigheten bjuda, att man ännu någon tid afvaktar resultatet af dessa länders experimenterande, innan man gifver sig in på detta mycket vanskliga gebit, att genom lagstiftning söka reglera förhållandet emellan arbetare och dem, som lemna dessa arbetsförtjenst. Fullkomlig frihet är enligt mitt förmenande det för båda parterna lyckligaste förhållandet, och inom åtskilliga yrken är arbetarnes årsförtjenst sådan, att de ganska väl kunna sjelfva helt och hållet eller delvis betala de premier, som fordras för en skälig olycksfallsförsäkring.

Skulle det deremot, efter en noggrann pröfning, befinnas nödvändigt att genom lag bestämma ett visst underhåll, som af arbetsgifvare skall lemnas till hvarje person, som i hans arbete blir så skadad, att hans arbetsförmåga till större eller mindre del förminskas, så bör en sådan förpligtelse för arbetsgifvaren och sådan rättighet för arbetaren ingalunda inskränkas till några mer eller mindre godtyckligt bestämda industrier, utan utsträckas till alla svenska medborgare.

Hvarje undantagslagstiftning är för rättskänslan förhatlig och skulle utan tvifvel alstra ett stort och fullt berättigadt missnöje såväl hos de industriidkare, som fingo en särskild förpligtelse sig ålagd, som hos den arbetarebefolkning, hvilken icke funne sig af lagen omhuldad. Att

den arbetare, som t. ex. under skötsel af en ångmaskin vid en fabrik blefve skadad, skulle få ett genom lag bestämdt årligt underhåll, men den, som under skötseln af en lokomobil eller ett tröskverk hos en jordbrukare blefve lemlästad, icke skulle vara tillförsäkrad någon ersättning, kan icke försvaras.

Man har visserligen såsom skäl för en sådan oegentlighet anfört svårigheten att tillämpa lagen för alla yrken, men är detta verkligen förhållandet, synes mig en sådan opraktisk lag icke heller böra ifrågakomma.

En lag, som icke med full rättvisa kan tillämpas, är sämre än ingen lag.

På dessa skäl anser jag Riksdagen böra godkänna utskottets utlåtande i hvad det rörer afslag å lagförslagen, dock utan godkännande af de åsigter om obligatorisk olycksfallsförsäkring, som finnes uttalade i senare delen af betänkandet;»

af herrar *Hederstierna* och *Söderblom*, hvilka förenat sig om följande yttrande:

»Vi kunna icke dela den uppfattning, utskottet i sin motivering uttalar, att frågan om ersättning vid olycksfall i arbetet bör ordnas på det sätt, att den enskilde arbetsgifvaren ålägges en civilrättslig skadeståndsskyldighet. Det synes oss vara för såväl arbetsgifvare som arbetstagare ändamålsenligast, att förevarande angelägenhet ordnas på försäkringens väg. I sjelfva verket intager väl ock utskottet i slutet af sin motivering just denna ståndpunkt, då det heter, att arbetsgifvaren skall vara pligtig att för beredande af säkerhet, att han kan fullgöra sin ersättningsskyldighet, hafva sina arbetare försäkrade, ehuruväl arbetsgifvare, som eljest erbjuder »tillräckliga garantier», enligt utskottets mening skall kunna från försäkringspligten befrias.

Då vi i nu nämnda och i åtskilliga andra afseenden icke kunnat biträda utskottets motivering, hafva vi mot densamma härmed velat inlägga vår reservation;» samt

af herr *Fosser* mot vissa delar af motiveringen.

Herr *Ekman* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i utskottets arbeten, och herr *Danielson*, att han på grund af andra riksdagsgöromål icke närvarit vid ärendets slutliga behandling inom utskottet.